

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓

หน้าที่พลเมือง ๓

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ผู้เรียบเรียง อาจารย์อาคม สมพามา
ผู้ตรวจ ๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์กวี วรกวิน
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นฤพร รุจิเวช
๓. อาจารย์เครือรัตน์ เรืองแก้ว
บรรณาธิการ อาจารย์ทองสุข รวยสูงเนิน

สงวนลิขสิทธิ์
สำนักพิมพ์ บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด
พ.ศ. ๒๕๕๙

สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.)
๗๐๑ ถนนนครไชยศรี แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
โทร. ๐-๒๒๔๓-๘๐๐๐ (อัตโนมัติ ๑๕ สาย), ๐-๒๒๔๓-๑๘๐๕
แฟกซ์ : ทุกหมายเลข, แฟกซ์อัตโนมัติ : ๐-๒๒๔๑-๔๑๓๑, ๐-๒๒๔๓-๗๖๖๖

website :
www.iadth.com

คำนำ

หนังสือเรียน รายวิชาเพิ่มเติม หน้าที่พลเมือง ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ จัดทำตามจุดเน้นและขอบข่ายของรายวิชาเพิ่มเติม หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ทั้งนี้เพื่อพัฒนาค่านิยม ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการเรียนการสอนที่ครูจะได้นำไปพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดีของสังคมและประเทศชาติ ดังนี้

จุดเน้นที่ ๑ ความเป็นไทย

จุดเน้นที่ ๒ รักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

จุดเน้นที่ ๓ ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

จุดเน้นที่ ๔ ความปรองดอง สมานฉันท์

จุดเน้นที่ ๕ ความมีวินัยในตนเอง

คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียน รายวิชาเพิ่มเติม หน้าที่พลเมือง เล่มนี้จะช่วยพัฒนาเยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดี มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะกระบวนการคิด มีคุณธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สามารถดำรงชีวิตและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและสันติ

สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.)

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม หน้าที่พลเมือง

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓

ส๑๓๒... หน้าที่พลเมือง ๓ เวลา ๔๐ ชั่วโมง

ปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทไทย ในเรื่องการต้อนรับผู้มาเยือน และการปฏิบัติตามกาลเทศะ แสดงออกถึงความกตัญญูต่บุคคลในชุมชน เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องต่าง ๆ ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ ปฏิบัติตนตามพระบรมราโชวาทในเรื่องความซื่อสัตย์และความเสียสละ หลักการทรงงาน ในเรื่องการมีส่วนร่วมและความเพียร และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

ปฏิบัติตนตามข้อตกลง กติกา กฎ ระเบียบ และหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติในห้องเรียนและโรงเรียน ในเรื่องการใช้และการดูแลรักษาสินของ เครื่องใช้และสถานที่ของส่วนรวม ปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ในฐานะสมาชิกที่ดีของห้องเรียนและโรงเรียน ในเรื่องการใช้สิทธิและหน้าที่ และการใช้เสรีภาพอย่างรับผิดชอบ มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของห้องเรียนและโรงเรียน ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทนใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

ยอมรับความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบุคคล ในเรื่องเชื้อชาติ ภาษา เพศ สุขภาพ ความพิการ ความสามารถ ถิ่นกำเนิด สถานะของบุคคล ฯลฯ อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติและพึงพาซึ่งกันและกัน ด้วยการไม่รังแก ไม่ทำร้าย ไม่ล้อเลียน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และแบ่งปัน ยกตัวอย่างความขัดแย้งในชุมชน ในกรณีการใช้สาธารณสมบัติและการรักษาสินแวดล้อม และเสนอวิธีการแก้ปัญหาโดยสันติวิธี ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต อดทน และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

โดยใช้กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการเผชิญสถานการณ์ และกระบวนการแก้ปัญหา

เพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะที่ดีของคนไทย ภาควิชาภูมิและรักษาไว้ซึ่งความเป็นไทย แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตย อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ สามารถจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี และมีวินัยในตนเอง

ผลการเรียนรู้

๑. ปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทไทย
๒. แสดงออกถึงความกตัญญูทวดที่ต่อบุคคลในชุมชน
๓. เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น
๔. เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์
๕. ปฏิบัติตนตามพระบรมราโชวาท หลักการทรงงาน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
๖. ปฏิบัติตนตามข้อตกลง กติกา กฎ ระเบียบ และหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติในห้องเรียนและโรงเรียน
๗. ปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของห้องเรียนและโรงเรียน
๘. ยอมรับและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ
๙. ยกตัวอย่างความขัดแย้งในชุมชนและเสนอวิธีการแก้ปัญหาโดยสันติวิธี
๑๐. ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง

รวมทั้งหมด ๑๐ ผลการเรียนรู้

สารบัญ

		หน้า
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ ยินดีต้อนรับ		๗
	ตอน มารยาทดี มีกตัญญู	๘
	ผังสรุปสาระสำคัญ	๑๔
	คำถามชวนคิด	๑๕
	กิจกรรมส่งเสริมค่านิยม	๑๕
	กิจกรรมสร้างสรรค์สู่จิตสาธารณะ	๑๖
	จุดประกายโครงการ	๑๖
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ ล้ำค่าภูมิปัญญาชาติไทย		๑๗
	ตอน ภูมิปัญญาภูมิปัญญาไทย	๑๘
	ผังสรุปสาระสำคัญ	๒๕
	คำถามชวนคิด	๒๖
	กิจกรรมส่งเสริมค่านิยม	๒๗
	กิจกรรมสร้างสรรค์สู่จิตสาธารณะ	๒๗
	จุดประกายโครงการ	๒๗
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ สร้างสุขด้วยพอเพียง		๒๘
	ตอน สุขอยู่ที่ใจ ใจที่พอเพียง	๒๙
	ผังสรุปสาระสำคัญ	๓๔
	คำถามชวนคิด	๓๖
	กิจกรรมส่งเสริมค่านิยม	๓๗
	กิจกรรมสร้างสรรค์สู่จิตสาธารณะ	๓๗
	จุดประกายโครงการ	๓๗

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ เด็กดี รู้หน้าที่ มีส่วนร่วม		หน้า
		๓๘

ตอน เด็กดี รักดี
 ผังสรุปสาระสำคัญ
 คำถามชวนคิด
 กิจกรรมส่งเสริมค่านิยม
 กิจกรรมสร้างสรรค์สู่จิตสาธารณะ
 จุดประกายโครงงาน

๓๙
 ๔๕
 ๔๖
 ๔๖
 ๔๗
 ๔๗

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ มีน้ำใจ ใฝ่สันติ		๔๘

ตอน รักกันไว้เถิด
 ผังสรุปสาระสำคัญ
 คำถามชวนคิด
 กิจกรรมส่งเสริมค่านิยม
 กิจกรรมสร้างสรรค์สู่จิตสาธารณะ
 จุดประกายโครงงาน

๔๙
 ๕๓
 ๕๔
 ๕๔
 ๕๕
 ๕๕

บรรณานุกรม

๕๖

หน่วยการเรียนรู้ที่

ยินดีต้อนรับ

ผลการเรียนรู้

- ปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทไทย (ข้อ ๑)
- แสดงออกถึงความกตัญญูทว่ที่ต่อบุคคลในชุมชน (ข้อ ๒)
- ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง (ข้อ ๑๐)

ผังสาระการเรียนรู้

การต้อนรับผู้มาเยือน

ยินดีต้อนรับ

การปฏิบัติตน
ตามกาลเทศะ

ความกตัญญูทว่ที่ต่อบุคคลในชุมชน

สาระสำคัญ

การมีอัธยาศัยมีน้ำใจไมตรีที่ดีไ้ใครมาถึงเรือนชานต้องต้อนรับด้วยการปฏิบัติตนเป็นเจ้าของบ้านที่ดี กล่าวต้อนรับด้วยคำพูดที่ไพเราะ รู้กาลเทศะ มีกิริยามารยาทที่สุภาพอ่อนน้อม จะสร้างความประทับใจแก่ผู้มาเยือน อีกทั้งมีสัมพันธภาพที่ดีต่อบุคคลในสังคมรอบข้าง

นักเรียนที่ดีควรแสดงความกตัญญูทว่ที่ต่อบุคคลผู้ทำประโยชน์ในชุมชน และช่วยเหลือกิจกรรมของชุมชน เคารพกฎระเบียบและดูแลรักษาความสะอาดในชุมชน

ตอน มารยาทดี มีกตัญญู

เสียงหัวเราะของเด็ก ๆ และผู้ใหญ่ที่นั่งทำรถกระบะซึ่งกำลังวิ่งเข้ามาหมู่บ้านดังมาแต่ไกล และเมื่อมาถึงบริเวณสนามเด็กเล่นในหมู่บ้านร่มเย็น รถจึงจอด

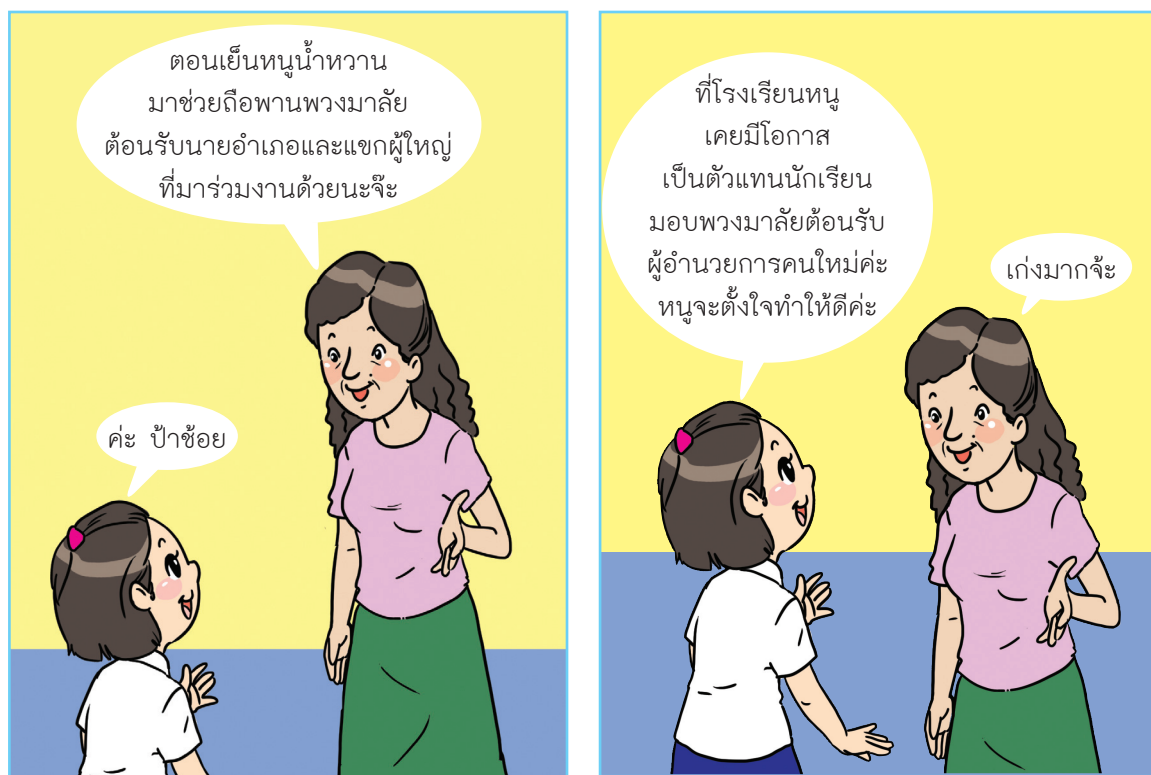

ลุงปาน ผู้ใหญ่บ้าน เอ่ยชมชาติชายกับชัยชาญ สองพี่น้องที่ขะมักเขม้น ช่วยกันยกเก้าอี้ลงจากรถ วันนี้หมู่บ้านจัดงานบุญ ผู้ใหญ่รวมทั้งเด็ก ๆ ในหมู่บ้านจึงช่วยกันจัดเตรียม พื้นที่สำหรับจัดงาน

ชัยชาญไปตามเพื่อน ๆ มาช่วยงาน เด็กทุกคนต่างรีบมาช่วยงานของหมู่บ้าน น้ำหวานกับน้อยนำผ้าไปเช็ดเก้าอี้ อึ่ง จ้อย และชัยชาญตามไปช่วยพี่ชาติชายจัดเวทีสำหรับการแสดงคืนนี้ ทุกคนต่างทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่

น้ำหวานเล่าเหตุการณ์ที่เคยเป็นตัวแทนนักเรียนมอบพวงมาลัยต้อนรับผู้อำนวยการโรงเรียนคนใหม่และได้กล่าวคำต้อนรับ ผู้อำนวยการได้ชมน้ำหวานว่า มีกิริยามารยาทที่เรียบร้อย พุดจาไพเราะอ่อนหวาน

หลังจากที่ทุกฝ่ายจัดเตรียมสถานที่เรียบร้อยแล้ว เมื่อได้เวลานัดหมาย ทุกคนจึงมายืนให้การต้อนรับนายอำเภอและแขกที่จะมาร่วมงานทำบุญหมู่บ้าน

น้ำหวานยืนถือพานพวงมาลัยใกล้ ๆ ลุงผู้ใหญ่ เมื่อรถนายอำเภอมาถึง ลุงผู้ใหญ่และนายอำเภอยกมือไหว้และกล่าวคำทักทายกัน น้ำหวานยืนพานพวงมาลัยส่งให้นายอำเภอด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใสและนอบน้อม นายอำเภอยิ้มและกล่าวขอบคุณน้ำหวาน ลุงผู้ใหญ่เชิญนายอำเภอไปนั่งในที่ที่จัดรับรองไว้

นายอำเภอแสดงความชื่นชมเด็ก ๆ ที่ช่วยเหลืองานในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านยิ้มอย่างภาคภูมิใจ

บนเวทีการแสดง น้ำหวานและชาติชายเป็นตัวแทนขึ้นไปพุดกล่าวต้อนรับนายอำเภอและแขกผู้มีเกียรติที่มาร่วมงานบุญประจำปีของหมู่บ้าน

เมื่อแนะนำตัวแล้ว น้ำหวานและชาติชายได้เล่าถึงความเป็นมาของหมู่บ้านและความสำคัญของงานบุญที่จัดขึ้น จากนั้นจึงได้เรียนเชิญผู้ใหญ่บ้านและนายอำเภอขึ้นมabenเวทีเพื่อกล่าวเปิดงาน

นายอำเภอได้กล่าวเปิดงานพร้อมแสดงความชื่นชมที่เด็ก ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในงานบุญครั้งนี้ ซึ่งถือว่าเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระของผู้ใหญ่ ได้รับผิดชอบงานต่าง ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย สร้างความประทับใจให้แก่ผู้มาร่วมงานเป็นอย่างยิ่ง เมื่อกล่าวจบ ทุกคนในหมู่บ้านปรบมือเสียงพลุดังขึ้น พร้อมกับแสงสีสวยงามที่ปรากฏบนท้องฟ้ายามค่ำคืน

ผังสรุปสาระสำคัญ

การต้อนรับผู้มาเยือน

มารยาทไทยในการต้อนรับแขกผู้มาเยือน คือ การไหว้และกล่าวคำทักทายด้วยคำว่า สวัสดี เจ้าของบ้านควรพูดด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน และมีกิริยามารยาทที่สุภาพอ่อนน้อม

ยินดีต้อนรับ

การปฏิบัติตนตามกาลเทศะ

การปฏิบัติตนตามกาลเทศะ คือ มารยาทไทยที่บุคคลพึงปฏิบัติให้ถูกต้องเหมาะสมกับเวลาและสถานที่ ทั้งกิริยามารยาทและวาจา เช่น การแสดงความเคารพ การส่งของ-รับของ การเดิน การยืน การนั่ง และการนอน หรือการแต่งตัวให้เหมาะสมกับสถานที่

ความกตัญญูทว่ที่ต่อบุคคลในชุมชน

ความกตัญญูทว่ที่ คือ การรู้คุณและตอบแทนบุญคุณบุคคลที่มีพระคุณต่อเรา เป็นคุณธรรมสำคัญที่ทุกคนควรปฏิบัติ เพราะเราได้รับการเลี้ยงดูจากผู้ใหญ่ เช่น พ่อแม่ ปู่ย่าตายาย ลุงป้า น้าอา ครูอาจารย์ นอกจากนั้นยังต้องพึ่งพาอาศัยบุคคลในชุมชน เช่น เพื่อนบ้าน ผู้นำท้องถิ่น พระภิกษุสงฆ์ หรือผู้นำศาสนา ใครก็ตามที่เคยมีพระคุณต่อเรา ไม่ว่าจะมากน้อยเพียงไร หากเรารู้คุณท่านโดยสำนึกในบุญคุณของบุคคลเหล่านั้นด้วยการแสดงความเคารพ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน เชื่อฟังคำสั่งสอน คำแนะนำ และช่วยเหลือกิจการงานต่าง ๆ ของชุมชนด้วยความเต็มใจ จะทำให้นักเรียนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

คำถามชวนคิด

๑. เมื่อมีแขกมาที่บ้านของนักเรียน นักเรียนควรปฏิบัติอย่างไร
๒. ในขณะที่แขกผู้ใหญ่กำลังนั่งคุยกับพ่อแม่ของนักเรียน แต่นักเรียนต้องการเดินผ่านควรปฏิบัติอย่างไร
๓. เมื่อไปทำบุญที่วัดนักเรียนควรแต่งกายอย่างไร
๔. นักเรียนจะแสดงความกตัญญูต่อผู้ทำประโยชน์ในชุมชนได้อย่างไรบ้าง
๕. เมื่อเห็นขยะตกอยู่บนพื้น นักเรียนควรทำอย่างไร

กิจกรรมส่งเสริมค่านิยม

๑. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๓-๔ กลุ่ม ครูจัดกิจกรรมแสดงบทบาทสมมุติในสถานการณ์ครุมาเยี่ยมบ้านนักเรียน โดยครูสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติของนักเรียน
๒. ให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมุติในกิจกรรม “รู้จักกาลเทศะ” ตามที่กำหนดให้กลุ่มละ ๒ สถานการณ์ ดังนี้
 - ๒.๑ เดินผ่านผู้ใหญ่ขณะผู้ใหญ่หนึ่งอยู่บนเก้าอี้
 - ๒.๒ แต่งกายไปทำบุญตักบาตรที่วัด
 - ๒.๓ รับของจากผู้อำนวยความสะดวกโรงเรียนที่หนึ่งอยู่บนเก้าอี้
๓. ให้นักเรียนเสนอแนวทางการแสดงความกตัญญูทว่ที่ต่อผู้ทำประโยชน์ในชุมชน โดยครูเขียนคำตอบของนักเรียนลงในแผนภาพความคิด

แนวทางการแสดง
ความกตัญญูทว่ที่
ต่อผู้ทำประโยชน์
ในชุมชน

กิจกรรมสร้างสรรค์ผู้จิตสาธารณะ

ให้นักเรียนร่วมกันจัดกิจกรรมที่แสดงถึงความกตัญญูทวดเวที่ต่อผู้ทำประโยชน์ในชุมชน เช่น ช่วยทำความสะอาดชุมชน ช่วยปลูกต้นไม้เพื่อเพิ่มความร่มรื่นแก่ชุมชน

จุดประกายโครงงาน

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มทำโครงงานในหัวข้อเรื่อง บุคคลสำคัญของชุมชน โดยสืบค้นข้อมูลประวัติความเป็นมาของบุคคลสำคัญของชุมชน และเสนอแนวทางการแสดงความกตัญญูทวดเวที่ต่อบุคคลดังกล่าว แล้วออกมานำเสนอหน้าห้องเรียน

หน่วยการเรียนรู้ที่

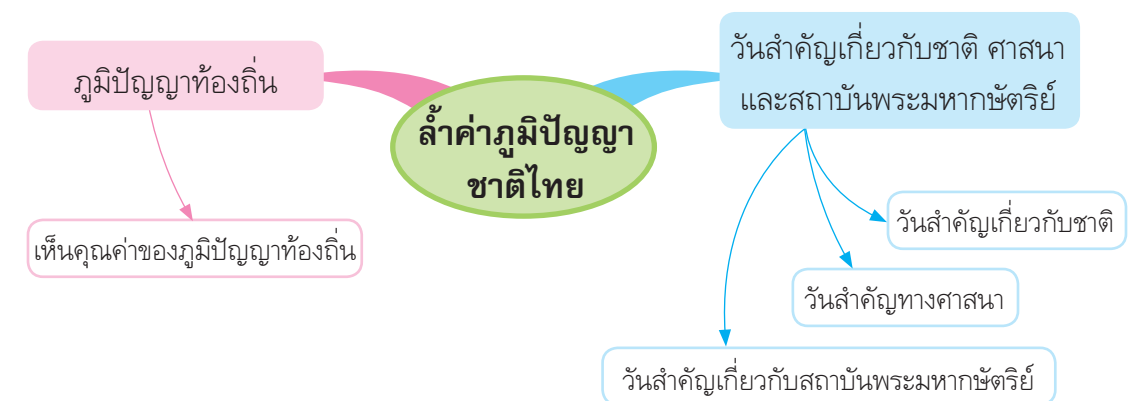

ลำคำภูมิปัญญาชาติไทย

ผลการเรียนรู้

- เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น (ข้อ ๓)
- เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ (ข้อ ๔)
- ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง (ข้อ ๑๐)

ผังสาระการเรียนรู้

สาระสำคัญ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ความสามารถของคนในท้องถิ่น ซึ่งได้คิดค้นประดิษฐ์สร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ จนเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ได้มีการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งจนถึงปัจจุบัน นักเรียนควรเห็นคุณค่า เรียนรู้เพื่ออนุรักษ์ไว้ และเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับความรักชาติ ศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย